

Deze „gründonnerstag-Suppe" wordt nu nog in Zuid-Duitschland gegeten. Een belangrijke plant daarbij is volgens Hegi (blz. 1029) de echte kervel.

Ik hoop, dat de lezers, die belangstellen in dit onderwerp op het grensgebied van plantkunde, geschiedenis en folklore mij eens met hun gegevens of gedachten willen bekend maken.

Deventer.

H. UTTIEN.

UIT DE TIJDSCHRIFTEN.

Natuurhistorisch Maandblad. Orgaan van het Natuurhistorisch Genootschap in Limburg. 19e Jaargang No. 6, 27 Juni 1930.

Verslag van de Jaarl. Vergadering en excursie op 9 Juni 1930 te Epen (L.).

De bekende geologisch merkwaardige plekken bij Epen (o.a. Krijtrots, Heimansgroeve) werden bezocht en ter plaatse door den heer van Rummelen verklaard. Bij Kosberg toont en verklaart de heer van Rummelen een door hem uitvoerig bestudeerde merkwaardigheid n.l. een verschuiving, waardoor diluviaal maasgrint naast krijt gekomen is. In de carbonische kleischalie vlak over de Belgische grens aan de Geul konden mariene fossielen verzameld worden. Van de Geulflora trok vooral rijk bloeiend Vingerhoedskruid de aandacht. De Vergadering droeg een eenigszins feestelijk karakter. De Voorzitter, Rector Cremers, werd benoemd tot Lid van Verdienste van het Genootschap.

Dr. A. de Wever schrijft over de gele Monnikskap *Aconitum Vulparia* Rchb. en gaat de tegenwoordige en vroegere vindplaatsen van deze soort na; op een enkele daarvan zal de soort verwilderd zijn, maar aan de Geul en Seylerbeek is ze echt wild, aansluitend bij het Belgische en Duitse verspreidingsgebied, maar meteen de Noordwestelijkste uitlooper daarvan vormend.

P. A. Hens geeft nog een Aanvulling op zijn Avifauna van Limburg betreffende o.a. de twee blauwborstjessoorten.

Pater Dr. H. Schmitz S. J. beschrijft wederom een drietal nieuwe soorten van Phoriden, thans parasitisch levende soorten n.l. afkomstig uit eierpakketten van treksprinkhanen uit Daghestan (Azië).

C. M. van Eggermont vervolgt zijn nauwkeurige studies over het wortelvormingsproces bij stekken.

— — — 19e Jaargang No. 7, 31 Juli 1930.

Verslag van de maandelijksche Vergadering.

De heer Prick vertoont een bij Gronsveld gevangen exemplaar van de uiterst zeldzame vlinder *Limentis*, populi groote ijsvogel of Nijmeegsche kapel. De heer Dorren en de Voorzitter hebben opgemerkt, dat de zwaluwen in aantal achteruitgaan, doordat de nesten niet meer als vroeger algemeen geduld worden aan en in woningen. De heer Waage vertelt van een nest jonge vossen, die hij heeft kunnen bespieden bij hun spel vóór het ouderlijk hol. Ook toont hij een foto van een vroedmeesterpad met eierklomp, begin Juni gevonden in de Heimansgroeve bij Epen. De heer Kengen verhaalt de lotgevallen van een merelhuishouden en van een vinkennest in zijn tuin. De vinken hadden niet meer dan precies een maand nodig van het bouwen van 't nest tot het uitvliegen der jongen: 30 April—2 Mei bouwen van 't nest; 3—7 Mei leggen van de 5 eieren; 8—23 Mei broeden; 23—31 Mei voeding der jongen, die 31 Mei voor goed uitvlogen. C. M. van Eggermont geeft het slot van z'n studie over het wortelvormingsproces bij stekken. Enkele van de voornaamste conclusies zijn: 1e de ontwikkeling der oogen is van zeer grooten invloed op de wortelvorming; 2e niet alle planten hebben microsc. waarneembare wortelbeginsels, deze zijn ook niet nodig voor wortelvorming. De Aanvulling op de Avifauna van Limburg door P. A. Hens wordt voortgezet met de bespreking van roodborstje, zwaluwen, waterspreeuw, hop ijsvogel en spechten. Bij roodborst en bonte spechten wordt nagegaan welke der verschillende ondersoorten hier op de trek en als broedvogel voorkomen.

De Tropische Natuur. Jaargang XIX, Afl. 5/6, Mei-Juni 1930.

Eenige belangrijke plantengeografische vondsten op den Papandajan door C. G. G. J. van Steenis. De aloen-aloen (grasvelden) in de groote oude kraterkom van de Papandajan-top, waarop de aandacht was gevestigd door het vinden van *Primula imperialis* (*Primula prolifera* Wall.), de beroemde, uiterst zeldzame tropische Alpenplant, werden aan een zorgvuldig floristisch onderzoek onderworpen met medewerking van ambtenaren van den Vulkanologischen dienst. Een heele reeks van zeldzame en uiterst merkwaardige vondsten wordt besproken en in fraaie foto's afgebeeld. Verscheidene van deze „krater” en „Alpenplanten” waren tot dusver alleen bekend van Oost-Java (Di-jeng-plateau en toppen verder oostwaarts). De *Primula imperialis* groeit er op een paar plekken, vochtige beschaduwde plaatsen op groote hoogte en is nog weer van een aparte vorm, iets afwijkende van die van de Pangerango, van het Ijeng-plateau, van de Kerintji (Sumatra) en van de Himalaya, zijnde de andere vindplaatsen van deze prachtige plant. De veronderstelling, dat ze op de Papandajan zou zijn geplant door Junghuhn is onwaarschijnlijk; deze onderzoeker is daar zoo hoog nooit geweest.

Over Indische Zijdevlinders door S. Leefmans (met gekleurde plaat).

Van de groote „Tussor”-zijdevlinders (*Antheraea*) komen in Indië verscheidene vormen voor, waarvan nog volstrekt niet goed uitgemaakt is, welke als aparte soorten en welke als rassen of slechts als variaties, zelfs als tweevormige mannetjes van één soort beschouwd moeten worden. Om daarin meer klaarheid te brengen geeft Dr. Leefmans uitvoerige beschrijvingen en afbeeldingen van eieren, rupsen in alle stadiën, poppen en vlinders uit zijn kweekproeven en verzoekt medewerking voor de studie van deze in Indië gemakkelijk te vangen en te kweeken vlinders, die ook een economische waarde vertegenwoordigen (*Tussor*zijde), welke in Nederlandsch Indië tot nu toe nog niet benut werd.

Het Javaansche Schubdier (*Manis javanica*) door L. Coomans de Ruiter.

Ook dit uiterst merkwaardige dier wordt in z'n bestaan in Indië bedreigd, doordat er jaarlijks vele duizenden worden gedood voor de bereiding van Chineesche kwakzalversmiddelen.

F. W. Went vertelt onder Korte Mededeelingen van Eekhoortjes als honingdieven, die de bloemen van de groote Indische doornappel openbijten, om de honing op te likken. In den Plantentuin worden door eekhoortjes de bloemen van de *Brownea*'s stuk voor stuk afgeplukt en opengebeten, om de honing uit te zuigen, zoodat er bijna geen vruchten gevormd kunnen worden.

De Ned. Indische Vereeniging tot Natuurbescherming zal in 't vervolg gelegenheid krijgen om geregeld mededeelingen te plaatsen in „De Tropische Natuur”. Deze Vereeniging werkt op andere wijze dan onze Vereen. tot Behoud van Natuurmonumenten. De Indische Natuurmonumenten, die dikwijls heel uitgestrekt zijn, worden meestal op voorstel van die Vereeniging door de Regeering aangewezen tot Natuurmonument en ook gewoonlijk door de regeering, soms in samenwerking met de Vereeniging beheerd.

Vakblad voor Biologen. Elfde Jaargang No. 10, Juni 1930.

Kunnen dieren tellen? door J. A. Bierens de Haan.

De meeste menschen zijn overtuigd door eigen waarnemingen of door de steeds herhaalde, van ouds bekende verhalen over de slimheid van kraaien of vossen, dat zulke dieren tot 4 of tot 5 kunnen tellen. Deze conclusie wordt al onwaarschijnlijk, wanneer men weet, dat volgens de gebruikelijke intelligentie-tests een normaal kind van 5 jaar pas tot 4 of 5 kan tellen en bij 6 jaar pas tot 13. Volgens den schr. zijn al die voorbeelden van dieren, die kunnen tellen verkeerd geïnterpreteerd en berusten op het onderscheiden van de groote der groepen van personen of hoopjes van voorwerpen, of wel van de vorm der groepen (vijfhoek, vierhoek). Critische proefnemingen van verscheidene onderzoekers met allerlei verschillende dieren wijzen steeds in deze richting. Voor andere gevallen: een hond, die het aantal treden van de trap kent, of een, die leeren kon steeds pas het vijfde van een reeks hapjes op te eten, is de verklaring het geheugen voor een rythme. Zoo'n hond, die er op gedresseerd is, om steeds pas te reageeren bijv. op het vijfde fluitsignaal komt direct in de war, als men eens de intervallen ongelijkmatig maakt. Kippen kunnen leeren uit een lange rij graankorrels telkens twee over te slaan en alleen het 1e, 4e, 7e, 10e enz. op te pikken. Dit berust natuurlijk ook niet op het vermogen af te

tellen, maar op waarneming van grootte of vorm der groepen, of van rythme, of misschien van richting van beweging.

— — — Elfde Jaargang No. 11, Juli 1930.

Mitochondriën in Plantencellen door H. R. Hoogenraad. Deze in het levend protoplasma van planten- en dierencellen algemeen voorkomende lichaampjes, welke alleen na kleuring waar te nemen zijn, vormen al gedurende meer dan vijftig jaar een onderwerp van onderzoek voor cytologen onder de botanici en dierkundigen. De geheele zeer uitgebreide literatuur over deze onderzoeken wordt hier in kort bestek gerefereerd. Een belangrijke strijdvrage is nog altijd of de chondriosomen de voorlopers zijn van de bladgroenkorrels en dergelijke organen der plantencellen; sommige onderzoekers meenen ze daarin te hebben zien overgaan.

— — — Elfde Jaargang No. 12, Augustus 1930.

Biologisch en Landbouwkundig werk in Nederlandsch Indië. 11. Het Instituut voor plantenziekten te Buitenzorg en zijn arbeidsveld door Dr. S. Leefmans.

Dit instituut maakt tegenwoordig een onderdeel uit van het Algemeen Proefstation voor den Landbouw en omvat zelf nog weer een Zoologisch Laboratorium, Botanisch Laboratorium en de Plantenkeuringsdienst, met een staf van in totaal 18 personen. Daar de Europeesche groote cultures tegenwoordig de hulp van goed ingerichte particuliere proefstations hebben, strekt het werk van het gouvernements-instituut onder directie van Dr. Leefmans zich voornamelijk uit over de z.g.n. Inlandsche cultures. De botanische afdeling heeft voornamelijk ziekteverwekkende schimmels te bestrijden, terwijl de zoologische afd. vooral met het bekampen van insectenplagen te maken heeft; de keuringsdienst tracht het invoeren van de veroorzakers van ziekten en plagen te voorkomen. Voor de bestrijding van insectenplagen zijn vooral de biologische bestrijdingswijzen van belang, bijv. het invoeren en verspreiden van parasieten (sluipwespen) op schadelijke insecten, waarmee juist dr. Leefmans zelf in Ned.-Indië het eerst heel belangrijke successen heeft weten te behalen.

Dr. S. J. Wellensiek plaatst een waarschuwing aan naar Indië vertrekende biologen en landbouwkundigen om degenen, die in gouvernementsdienst uitkomen er op attent te maken, dat de Directie van den Landbouw het hun in den regel onmogelijk weet te maken om later eventueel in dienst van particuliere proefstations over te gaan.

Fungus. Populair Orgaan voor de leden van de Nederlandsche Mycologische Vereeniging. 1e Jaargang, No. 6, 30 Juni 1930.

De Mycologische Vereeniging houdt 12 Juli '30 te Utrecht haar Algemeene Vergadering, waaraan verbonden een paddenstoelentocht op Zondag 13 Juli in de omstreken van Utrecht. Voorts is besloten de jaarlijksche paddenstoelentoonstelling ditmaal te houden op 27, 28, en 29 September in Nijmegen.

Om de Mycologie in het Onderwijs te stimuleeren wordt voorgesteld prijzen beschikbaar te stellen voor de beste opstellen over paddenstoelen door leerlingen van verschillende scholen. Bij de citaten uit de pers en uit de oude literatuur is o.a. een, waaruit blijkt, dat men in 1824 nog heel gebrekkige begrippen had over het onderscheiden van giftige zwammen.

Een vergiftigingsgeval met doodelijken afloop (nog wel van een arts in Duitschland) is aanleiding er nog eens op te wijzen, dat de eetbare paddestoel *Helvella* (*Gyromitra*) *esculenta*, ondanks z'n soortnaam, giftig is, wanneer men ze niet in water afkookt en dit water, dat het gemakkelijk oplosbare gif bevat, wegwerpt. Omtrent de aardappelbovist en de valsche *Cantarelle* wordt aangeraden daar er nog steeds verschil van meening bestaat omtrent het al of niet giftig zijn van deze soorten, ze tot nader order te laten staan.

Natura. Orgaan der Nederlandsche Natuurhistorische Vereeniging. No. 6. 15 Juni 1930.

Een Kleine Alk in uitgeputten toestand dezen winter gevangen in Apeldoorn is afgebeeld.

Kerst Zwart bewondert de zorgvuldigheid en groote inspanning, waarmee een merel (alleen 't vrouwtje) haar nest bouwt.

A. Mellink wijst er op, dat onze flora veel rijker is dan wij gewoonlijk denken aan Mierenplanten d.w.z. planten, waarvan de zaden door mieren verspreid worden.